

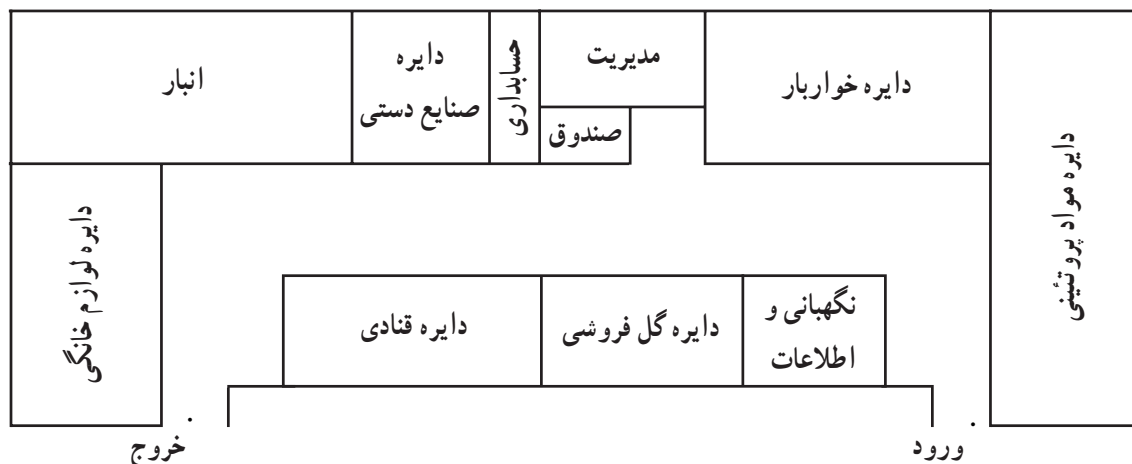
دوایر

هدفهای رفتاری: در پایان این فصل، فراگیر خواهد توانست :

- ۱- دوایر را تعریف کند.
- ۲- محاسن فروشگاههایی را که به صورت دوایر هستند، بیان کند.
- ۳- هزینه‌های مستقیم و هزینه‌های عمومی دوایر را شرح دهد.
- ۴- محاسبات مربوط به تسهیم هزینه‌های عمومی را انجام دهد.
- ۵- خلاصه سود و زیان و گزارش سود و زیان فروشگاههایی را که دارای دوایر متعدد هستند، تنظیم کند.
- ۶- ثبت دفاتر حسابداری مؤسسات دارای دوایر را انجام دهد.

۸- دوایر

به فروشگاههایی که در یک محل انواع کالاها را در غرفه‌های مجزا زیر نظر مدیریتهای مستقل به معرض فروش می‌گذارند، دوایر فروش گویند. نمونه‌ای از دوایر فروش سوپرمارکت‌ها، فروشگاههای بزرگ و تعاونی‌های مصرف کارمندان است که در زیر یک سقف در قسمتهای تفکیک شده، به عرضه انواع کالاها از قبیل اسباب بازی، پوشاک، لوازم ورزشی، لوازم التحریر، لوازم خانگی و ... اشتغال دارند. هریک از قسمتها را یک دایره فروش و مجموعه آنها را دوایر می‌گویند. در شکل شماره ۱ نمونه فرضی از یک فروشگاه را که به صورت دوایر اداره می‌شود، ارائه شده است.

۱- نمودار فرضی از فروشگاههایی که به صورت دوایر اداره می‌شود.

در فروشگاههایی که به صورت دوایر هستند، هر دایره زیر نظر مدیر یا مسؤلی با همکاری تعدادی فروشنده اداره می‌شود. مشتریانی که از هر دایره خرید کنند، بهای کالای خریداری را که طی فاکتور سه نسخه‌ای با قید کد یا اسم دایره که توسط فروشنده دایره صادره شده به صندوقدار فروشگاه ارائه می‌نمایند. صندوقدار پس از دریافت وجه، نسخ را مهور به مهر مخصوص دریافت شد، نموده و نسخه اول را برای ارسال به حسابداری برداشته و نسخ دیگر را به مشتریان برمی‌گرداند تا با تسلیم یک نسخه به فروشنده دایره، کالای خریداری را تحویل گرفته و یک نسخه از فاکتورهای صادره را نیز جهت ارائه به مأمور کنترل در خروجی نگه دارد. این نوع فروشگاهها به دلیل در دسترس قراردادن چندین نوع کالای متفاوت در یک مکان، باعث صرفه‌جویی در وقت و هزینه رفت و آمد خریداران می‌شوند و همچنین از نظر صاحبان و مدیران این نوع فروشگاهها اعمال کنترل و نظارت بر دوایر که در یک جا متمرکز شده‌اند به مراتب ساده‌تر و کم هزینه‌تر از فروشگاههایی است که در سطح شهر پراکنده‌اند.

۸-۱- حسابداری دوایر

عملیاتی که در یک فروشگاه دارای دوایر متعدد انجام می‌گیرد، ممکن است به طور مستقیم و یا غیرمستقیم به یک یا چند دایره مربوط باشد. نحوه سرشکن کردن و ثبت حسابداری هر یک از موارد عبارت است از:

۱- عملیات خرید و فروش دوایر: معمولاً خریده‌ها و فروشهای هر دایره به طور مستقل و مستقیم انجام می‌گیرد مانند خرید و فروش پیراهن در دایره پوشاک و یخچال در دایره لوازم خانگی. در ازای خریده‌ها، حساب خرید دایره مربوطه بدهکار شده و در ازای فروشها نیز حساب فروش دایره بستانکار خواهد شد.

۲- هزینه‌های مستقیم دوایر: بخشی از هزینه‌های هر دایره به طور مستقیم در ارتباط با آن دایره است. مانند هزینه حقوق فروشنده‌گان دایره لوازم ورزشی که در ازای پرداخت حقوق کارکنان هر دایره حساب هزینه حقوق آن دایره بدهکار خواهد شد.

۳- هزینه‌های عمومی دوایر: معمولاً بعضی از هزینه‌های فروشگاه مستقیماً مربوط به یک دایره معین نبوده بلکه مربوط به چند یا همه دوایر می‌باشد مانند هزینه اجاره محل فروشگاه، به این گونه هزینه‌ها، هزینه‌های عمومی دوایر می‌گویند. هزینه‌های عمومی دوایر بر مبنای مناسبی بین دوایر سرشکن می‌شوند. به طور مثال اجاره محل فروشگاه به نسبت مساحت اشغالی هر دایره بین آنها سرشکن یا تسهیم می‌شود.

در زیر نمونه‌ای از هزینه‌های عمومی و مبنای تسهیم آنها دیده می‌شود:

جدول مبنای تسهیم برخی هزینه‌ها

شماره	عنوان هزینه	مبنای تسهیم
۱	اجاره محل	مساحت زیربنا
۲	برق	مساحت زیربنا - تعداد شعبه
۳	سالن غذاخوری	تعداد کارکنان
۴	هزینه رفاهی کارگران	تعداد کارگران
۵	بیمه‌های اجتماعی کارکنان	دستمزد (حقوق)
۶	بیمه‌های حوادث	تعداد کارکنان
۷	حرارت مرکزی	مساحت زیربنا - برآورد فنی
۸	تعمیرات ساختمان	مساحت زیربنا - ارزش ساختمان
۹	هزینه آب‌بها	برآورد فنی - کنتور

مثال: فروشگاه اکبری که به صورت دواير اداره مي شود اطلاعات زير را در پايان سال X9 ارائه مي نمايد (ارقام به هزار ريال).

شرح	دايره ۱- اسباب بازي	دايره ۲- پوشاک	دايره ۳- لوازم ورزشي	دايره ۴- لوازم التحرير
موجودي کالا در اول دوره	۱,۰۰۰	۱,۲۰۰	۱,۴۰۰	۱,۶۰۰
موجودي کالا در آخر دوره	۱,۵۰۰	۱,۰۰۰	۱,۲۰۰	۱,۴۰۰
خريد کالا	۸,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
فروش کالا	۱۳,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	۲۵,۰۰۰
برگشت از فروش	۵۰۰	-	۴۰۰	-
هزينه حقوق	۴۰۰	۴۵۰	۵۰۰	۶۰۰
هزينه لوازم مصرفي	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰
هزينه تلفن	۵۰	۷۰	۱۰۰	۱۲۰

ساير اطلاعات مورد نياز

۱- هزينه هاي عمومي عبارت است از: هزينه آب و برق ۷۲۰,۰۰۰ ريال، هزينه اجاره محل ۵,۴۰۰,۰۰۰ ريال و هزينه سرپرستي و مديريت ۳۶۰,۰۰۰ ريال که هزينه آب و برق و اجاره محل به نسبت مساحت هر دايره (دايره ۱ به مساحت ۳۰ مترمربع، دايره ۲ به مساحت ۴۰ مترمربع، دايره ۳ به مساحت ۵۰ مترمربع و دايره ۴ به مساحت ۶۰ مترمربع) و هزينه مديريت به ترتيب دواير به نسبت ۱ و ۲ و ۳ و ۴ تسهيم مي شوند.

مطلوب است:

تهيه گزارش سود و زيان براي سال X9 براي ارائه به مديران و صاحبان فروشگاه.

محاسبات

$$۳۰+۴۰+۵۰+۶۰=۱۸۰$$

جمع مساحت دواير

$$۷۲۰,۰۰۰ \times \frac{۳۰}{۱۸۰} = ۱۲۰,۰۰۰$$

سهم دايره اسباب بازي از هزينه آب و برق

$$۷۲۰,۰۰۰ \times \frac{۴۰}{۱۸۰} = ۱۶۰,۰۰۰$$

سهم دايره پوشاک از هزينه آب و برق

$$۷۲۰,۰۰۰ \times \frac{۵۰}{۱۸۰} = ۲۰۰,۰۰۰$$

سهم دايره لوازم ورزشي از هزينه آب و برق

$$۷۲۰,۰۰۰ \times \frac{۶۰}{۱۸۰} = ۲۴۰,۰۰۰$$

سهم لوازم التحرير از هزينه آب و برق

$$۵,۴۰۰,۰۰۰ \times \frac{۳۰}{۱۸۰} = ۹۰۰,۰۰۰$$

سهم دايره اسباب بازي از هزينه اجاره محل

$$5,400,000 \times \frac{4}{18} = 1,200,000$$

سهام دایره پوشاک از هزینه اجاره محل

$$5,400,000 \times \frac{5}{18} = 1,500,000$$

سهام دایره لوازم ورزشی از هزینه اجاره محل

$$5,400,000 \times \frac{6}{18} = 1,800,000$$

سهام دایره لوازم التحریر از هزینه اجاره محل

$$1.2.2.4 = 9$$

جمع نسبتها

$$360,000 \times \frac{1}{9} = 40,000$$

سهام دایره اسباب بازی از هزینه مدیریت

$$360,000 \times \frac{2}{9} = 80,000$$

سهام دایره پوشاک و لوازم ورزشی از هزینه مدیریت

$$360,000 \times \frac{4}{9} = 160,000$$

سهام دایره لوازم التحریر از هزینه مدیریت

فروشگاه اکبری

صورت سود و زیان

برای سال مالی منتهی به ۹/۱۲/۲۹ (ارقام هزار ریال)

شرح	دایره اسباب بازی	دایره پوشاک	دایره لوازم ورزشی	دایره لوازم التحریر	جمع کل
فروش کالا	۱۳,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۷۰,۰۰۰
کسر شود برگشت از فروش	۵۰۰	-	۴۰۰	-	۹۰۰
فروش خالص	۱۲,۵۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۷,۶۰۰	۲۵,۰۰۰	۶۹,۱۰۰
کسر شود بهای تمام شده کالای فروخته شده:					
موجودی کالا در ۹/۱/۱	۱,۰۰۰	۱,۲۰۰	۱,۴۰۰	۱,۶۰۰	۵,۲۰۰
خرید طی دوره	۸,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۵۳,۰۰۰
کالای آماده فروش	۹,۰۰۰	۱۱,۲۰۰	۱۶,۴۰۰	۲۱,۶۰۰	۵۸,۲۰۰
کسر شود موجودی کالا در ۹/۱۲/۲۹	۱,۵۰۰	۱,۰۰۰	۱,۲۰۰	۱,۴۰۰	۵,۱۰۰
بهای تمام شده کالای فروش رفته	۷,۵۰۰	۱۰,۲۰۰	۱۵,۲۰۰	۲۰,۲۰۰	۵۳,۱۰۰
سود ناخالص	۵,۰۰۰	۳,۸۰۰	۲,۴۰۰	۴۸۰۰	۱۶,۰۰۰
کسر شود هزینه‌ها:					
هزینه حقوق کارکنان	۴۰۰	۴۵۰	۵۰۰	۶۰۰	۱,۹۵۰
هزینه لوازم مصرفی	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۴۰۰
هزینه تلفن	۵۰	۷۰	۱۰۰	۱۲۰	۳۴۰
هزینه آب و برق	۱۲۰	۱۶۰	۲۰۰	۲۴۰	۷۲۰
هزینه اجاره محل	۹۰۰	۱,۲۰۰	۱,۵۰۰	۱,۸۰۰	۵,۴۰۰
هزینه مدیریت	۴۰	۸۰	۸۰	۱۶۰	۳۶۰
جمع هزینه‌ها	۱,۶۱۰	۲,۰۱۰	۲,۵۳۰	۳۰۲۰	۹,۱۷۰
سود (زیان) خالص نقل به سرمایه	۳,۳۹۰	۱,۷۹۰	(۱۳۰)	۱,۷۸۰	۶,۸۳۰

به طوری که مشاهده شد، صورت سود و زیان فروشگاه با ستونهای متعددی که برای دایره‌ها در نظر گرفته شده، تهیه می‌شود. یادآوری این نکته ضروری است که با بسته شدن حسابهای موقت دوایر، خلاصه سود و زیان ایجاد شده و این حساب نیز با حساب سرمایه صاحب فروشگاه بسته خواهد شد. به مثالهای زیر که برای روشن شدن مطالب فوق ارائه می‌شود، توجه کنید.

مثال:

۱- مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال بابت خرید توپ بسکتبال برای دایره لوازم ورزشی پرداخت گردید.

خرید کالا (دایره لوازم ورزشی) ۳۰۰,۰۰۰

موجودی نقد - صندوق ۳۰۰,۰۰۰

بابت خرید توپ بسکتبال

۲- در پایان دوره، مانده حساب خرید کالا در دایره لوازم ورزشی ۱,۳۵۰,۰۰۰ ریال است که باید به خلاصه سود و زیان منتقل شده و بسته شود.

خلاصه سود و زیان ۱,۳۵۰,۰۰۰

خرید کالا (دایره لوازم ورزشی) ۱,۳۵۰,۰۰۰

بابت بستن حساب خرید دایره لوازم ورزشی

۳- مانده خلاصه سود و زیان در پایان سال مبلغ ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال است که باید با سرمایه بسته شود.

خلاصه سود و زیان ۴۰,۰۰۰,۰۰۰

سرمایه ۴۰,۰۰۰,۰۰۰

بابت بستن حساب خلاصه سود و زیان

در پایان هر دوره مالی بر مبنای خلاصه سود و زیان، گزارش سود و زیان تهیه و به مدیران ارائه می‌شود تا با مراجعه به آن بتوانند تصمیمات لازم را در موارد مختلف، خصوصاً در ارتباط با گسترش و یا حذف یک یا چند دایره اتخاذ نمایند.

۲-۸- ثبت دفاتر حسابداری

در مؤسسات دارای دوایر، برای ثبت عملیات روزانه از یک سری دفاتر مشترک برای تمام دوایر استفاده می‌شود و برای اطلاع‌رسانی و تهیه گزارشهای تفکیکی در دفتر معین حسابهای جداگانه‌ای برای هریک از آنها تدارک دیده می‌شود. همان طوری که می‌دانید برای ثبت دفاتر ابتدا سند حسابداری تنظیم و تأیید شده و سپس بر مبنای سند حسابداری دفتر روزنامه و دفتر معین ثبت می‌شوند و از دفتر روزنامه نیز اقلام به دفتر کل منتقل می‌شوند. در پایان هر ماه از مانده حسابهای دفتر معین و مانده حسابهای دفتر کل تراز آزمایشی تهیه شده و با یکدیگر مقایسه می‌شود تا اشتباهات ثبتی رفع شود. نمونه‌ای از سند حسابداری و دفتر روزنامه یک مؤسسه فرضی دیده می‌شود.

شماره صفحه دفتر روزنامه ۱۴

کد	شرح	عطف	مبلغ جزء	بدهکار	بستانکار
۸	حسابهای دریافتی			۱,۲۵۰,۰۰۰	
۹	فروشگاه ابراهیمی		۲۵۰,۰۰۰		
۱۰	مؤسسه اکرمی		۴۰۰,۰۰۰		
	بازرگانی عبدالهی		۶۰۰,۰۰۰		
	فروش کالا				۱,۲۵۰,۰۰۰
	فروش کالا با شرط (ن/۳۰ - ۱۰/۳)				
	حسابداری	مدیرعامل	جمع	۱,۲۵۰,۰۰۰	۱,۲۵۰,۰۰۰

دفتر روزنامه

صفحه ۱۴

شماره سند	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار ریال	بستانکار ریال
	روز	ماه				
			جمع نقل از صفحه ۱۳	-	×××	×××
۱۲۷	۱۲	۷	حسابهای دریافتی	۱۷	۱,۲۵۰,۰۰۰	
			فروش کالا	۲۵		۱,۲۵۰,۰۰۰
			بابت فروش کالا با شرط			

نحوه ایجاد سر فصل حسابها در دفتر معین بر مبنای تعداد دواير تحت عنوان حساب خرید کالا، حساب فروش کالا، حساب هزینه‌ها و ... برای هر دایره خواهد بود. در صورتی که در دفتر کل فقط یک سر فصل به هریک از حسابهای خرید کالا، فروش کالا، هزینه‌ها و ... اختصاص داده می‌شود. به عنوان مثال حساب خرید کالا و حساب فروش کالا در دفتر معین و دفتر کل فروشگاهی که دارای ۳ دایره الف و ب و ج است به شرح زیر خواهد بود.

سر فصل حساب در دفتر کل	سر فصل حساب در دفتر معین
خرید کالا	خرید کالا - دایره الف خرید کالا - دایره ب خرید کالا - دایره ج
فروش کالا	فروش کالا - دایره الف فروش کالا - دایره ب فروش کالا - دایره ج

مثال: عملیات زیر در مؤسسه محسن که دارای ۳ دایره، شامل دایره لبنیات، دایره خواروبار و دایره خشکبار است، انجام گرفته است.

X۹/۱۰/۱ واریز مبلغ ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال توسط آقای محسنی بابت سرمایه مؤسسه به حساب بانک.

X۹/۱۰/۱ پرداخت ۱۰۰,۰۰۰ ریال اجاره محل یکماهه مؤسسه طی چک شماره ۱۰۰۰۱.

X۹/۱۰/۲ خرید ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال ائانه به‌طور نسیه

X۹/۱۰/۴ خرید ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال کالا برای دایره خواروبار طی چک شماره ۱۰۰۰۲.

X۹/۱۰/۷ خرید ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا جهت دایره خشکبار به‌طور نسیه.

X۹/۱۰/۱۰ فروش ۳,۲۰۰,۰۰۰ ریال کالا از دایره خشکبار به‌طور نسیه.

X۹/۱۰/۱۲ خرید ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا جهت دایره لبنیات طی چک شماره ۱۰۰۰۳.

X۹/۱۰/۱۴ فروش ۲,۴۰۰,۰۰۰ ریال کالا از دایره لبنیات به‌طور نقد.

X۹/۱۰/۱۷ فروش ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا از دایره خواروبار طی سفته به‌سررسید X۱۰/۱۷/۱۰.

X۹/۱۰/۲۰ پرداخت ۳۰,۰۰۰ ریال از صندوق بابت هزینه تعمیرات جزئی محل مؤسسه.

X۹/۱۰/۲۵ حقوق دیمه X۹ کارکنان دواير از صندوق مؤسسه به‌شرح زیر پرداخته شد:

حقوق کارکنان دایره لبنیات ۴۰۰,۰۰۰ ریال.

حقوق کارکنان دایره خواروبار ۷۰۰,۰۰۰ ریال.

حقوق کارکنان دایره خشکبار ۶۰۰,۰۰۰ ریال.

X۹/۱۰/۲۷ دریافت وجه فروش نسیه مورخ X۹/۱۰/۱۰ و واریز به صندوق مؤسسه.

X۹/۱۰/۲۸ پرداخت بهای کالای خریداری در X۹/۱۰/۷ طی چک شماره ۱۰۰۰۴.

مطلوب است:

- ۱- ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه و انتقال به دفتر کل و دفتر معین (حساب خرید کالا - حساب فروش کالا).
 - ۲- تهیه تراز آزمایشی از دفتر کل و دفتر معین و مقایسه آنها با هم.
- توضیح: به علت تعدد اسناد حسابداری و تشابه ثبتها با دفتر روزنامه از تهیه و تنظیم اسناد حسابداری صرفنظر کرده و حسابهای دفتر کل و دفتر معین نیز به شکل T تنظیم گردیده است.

دفتر روزنامه

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۱۰/۱	بانک		۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
		سرمایه			
		واریز سرمایه به حساب بانک			
۲	۱۰/۱	هزینه ها - اجاره محل		۱۰۰,۰۰۰	
		موجودی نقد - بانک			۱۰۰,۰۰۰
		پرداخت اجاره محل دیمه X۹			
۳	۱۰/۲	اثاثه		۵,۰۰۰,۰۰۰	
		حسابهای پرداختی			۵,۰۰۰,۰۰۰
		بابت بهای اثاثه به طور نسبه			
۴	۱۰/۴	خرید کالا - دایره خواروبار		۴,۵۰۰,۰۰۰	
		موجودی نقد - بانک			۴,۵۰۰,۰۰۰
		خرید خواروبار			
۵	۱۰/۷	خرید کالا - دایره خشکبار		۶,۰۰۰,۰۰۰	
		حسابهای پرداختی			۶,۰۰۰,۰۰۰
		خرید نسبه خشکبار			
۶	۱۰/۱۰	حسابهای دریافتی		۳,۲۰۰,۰۰۰	
		فروش کالا - دایره خشکبار			۳,۲۰۰,۰۰۰
		فروش دایره خشکبار			
۷	۱۰/۱۲	خرید کالا - دایره لبنیات		۲,۰۰۰,۰۰۰	
		موجودی نقد - بانک			۲,۰۰۰,۰۰۰
		خرید لبنیات طی چک شماره ۱۰۰۰۳			
۸	۱۰/۱۴	صندوق		۲,۴۰۰,۰۰۰	
		فروش کالا - دایره لبنیات			۲,۴۰۰,۰۰۰
		فروش لبنیات به طور نقد			

دفتر روزنامه

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۹	۱۰/۱۷	اسناد دریافتی فروش کالا - دایره خواربار		۵,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰
۱۰	۱۰/۲۰	فروش خواربار طی سفته ۳ ماهه هزینه‌ها - تعمیرات		۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰
		موجودی نقد - صندوق			
		پرداخت نقدی هزینه تعمیرات			
۱۱	۱۰/۲۵	هزینه‌ها - حقوق کارکنان		۱,۷۰۰,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰
		موجودی نقد - صندوق			
		پرداخت حقوق کارکنان دوایر به شرح سند حسابداری			
۱۲	۱۰/۲۷	موجودی نقد - صندوق حسابهای دریافتی		۳,۲۰۰,۰۰۰	۳,۲۰۰,۰۰۰
		دریافت فروش نسبه مورخ ۱۰/۱۰			
۱۳	۱۰/۳۰	حسابهای پرداختی موجودی نقد - بانک		۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰
		پرداخت بهای کالای خریداری در ۱۰/۷ طی چک ۱۰۰۰۴			

حسابهای دفتر کل

حسابهای دریافتی	
۳,۲۰۰,۰۰۰ (۱۲)	۳,۲۰۰,۰۰۰ (۶)

اسناد دریافتی	
۵,۰۰۰,۰۰۰ (۹)	

سرمایه	
۳۰,۰۰۰,۰۰۰ (۱)	

اثاثه	
۵,۰۰۰,۰۰۰ (۳)	

خرید کالا	
۴,۵۰۰,۰۰۰	(۴)
۶,۰۰۰,۰۰۰	(۵)
۲,۰۰۰,۰۰۰	(۷)

موجودی نقد - بانک	
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	(۱)
۱۰۰,۰۰۰	(۲)
۴,۵۰۰,۰۰۰	(۴)
۲,۰۰۰,۰۰۰	(۷)
۶,۰۰۰,۰۰۰	(۱۳)

حسابهای پرداختی	
۶,۰۰۰,۰۰۰	(۱۳)
۵,۰۰۰,۰۰۰	(۳)
۶,۰۰۰,۰۰۰	(۵)

فروش کالا	
۳,۲۰۰,۰۰۰	(۶)
۲,۴۰۰,۰۰۰	(۸)
۵,۰۰۰,۰۰۰	(۹)

موجودی نقد - صندوق	
۲,۴۰۰,۰۰۰	(۸)
۳۰,۰۰۰	(۱۰)
۳,۲۰۰,۰۰۰	(۱۲)
۱,۷۰۰,۰۰۰	(۱۱)

هزینه‌ها	
۱۰۰,۰۰۰	(۲)
۳۰,۰۰۰	(۱۰)
۱,۷۰۰,۰۰۰	(۱۱)

دفتر معین (حساب خرید کالا - حساب فروش کالا)

خرید کالا - دایره خشکبار	
۶,۰۰۰,۰۰۰	(۵)

خرید کالا - دایره خواربار	
۴,۵۰۰,۰۰۰	(۴)

فروش کالا - دایره خواربار	
۵,۰۰۰,۰۰۰	(۹)

خرید کالا - دایره لبنیات	
۲,۰۰۰,۰۰۰	(۷)

فروش کالا – دایره لابیات

۲,۴۰۰,۰۰۰ (۸)

فروش کالا – دایره خشکبار

۳,۲۰۰,۰۰۰ (۶)

تراز آزمایشی دفتر معین حساب خرید کالا در ۳۰/۱۰/۹۰X

ردیف	شرح (نام حساب)	گردش عملیات		مانده	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
۱	دایره خواربار	۴,۵۰۰,۰۰۰			
۲	دایره خشکبار	۶,۰۰۰,۰۰۰			
۳	دایره لابیات	۲,۰۰۰,۰۰۰			
	جمع	۱۲,۵۰۰,۰۰۰		۱۲,۵۰۰,۰۰۰	

تراز آزمایشی دفتر معین حساب فروش کالا در ۳۰/۱۰/۹۰X

ردیف	شرح (نام حساب)	گردش عملیات		مانده	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
۱	دایره خواربار		۵,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	
۲	دایره خشکبار		۳,۲۰۰,۰۰۰	۳,۲۰۰,۰۰۰	
۳	دایره لابیات		۲,۴۰۰,۰۰۰	۲,۴۰۰,۰۰۰	
	جمع		۱۰,۶۰۰,۰۰۰	۱۰,۶۰۰,۰۰۰	

تراز آزمایشی دفتر کل در ۳۰/۱۰/۹۸

ردیف	شرح (نام حساب)	گردش عملیات		مانده	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
۱	موجودی نقد- صندوق	۵,۶۰۰,۰۰۰	۱,۷۳۰,۰۰۰	۳,۸۷۰,۰۰۰	
۲	موجودی نقد - بانک	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۲,۶۰۰,۰۰۰	۱۷,۴۰۰,۰۰۰	
۳	حسابهای دریافتی	۳,۲۰۰,۰۰۰	۳,۲۰۰,۰۰۰		
۴	اسناد دریافتی	۵,۰۰۰,۰۰۰		۵,۰۰۰,۰۰۰	
۵	اثاثه	۵,۰۰۰,۰۰۰		۵,۰۰۰,۰۰۰	
۶	حسابهای پرداختی	۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۰۰۰,۰۰۰		۵,۰۰۰,۰۰۰
۷	سرمایه		۳۰,۰۰۰,۰۰۰		۳۰,۰۰۰,۰۰۰
۸	فروش کالا		۱۰,۶۰۰,۰۰۰		۱۰,۶۰۰,۰۰۰
۹	خرید کالا	۱۲,۵۰۰,۰۰۰		۱۲,۵۰۰,۰۰۰	
۱۰	هزینه‌ها	۱,۸۳۰,۰۰۰		۱,۸۳۰,۰۰۰	
	جمع	۶۹,۱۳۰,۰۰۰	۶۹,۱۳۰,۰۰۰	۴۵,۶۰۰,۰۰۰	۴۵,۶۰۰,۰۰۰

توضیحات

- ۱- با مشاهده تراز آزمایشی دفتر کل و دفتر معین و مقایسه حسابهای مربوط به هم در آنها، می‌توان به صحت عملیات ثبت شده در دفاتر پی برد.
- ۲- با مراجعه به مانده‌های دفتر معین که برای حسابهای هر دایره سرفصلهای جداگانه‌ای وجود دارد، می‌توان حساب خلاصه سود و زیان در دفاتر و صورت سود و زیان به عنوان گزارش ستونی به تفکیک هر دایره را برای ارائه به مدیران تهیه کرد.
- ۳- در دفتر معین برای تمامی حسابهای مندرج در دفتر کل سرفصلهای تفکیک شده بر مبنای هر دایره ایجاد می‌شود که در مثال مذکور از درج تمامی حسابهای موجود در دفتر معین خودداری شده و فقط حساب خرید دوایر و حساب فروش دوایر به‌طور نمونه در دفتر معین ذکر گردیده است.

پرسشها

- ۱- چند نوع فروشگاه را که به شکل دوایر اداره می‌شوند نام ببرید.
- ۲- شکلی که دارای ۵ دایره فروش کالا باشد، تهیه نمایید.
- ۳- نحوه صدور فاکتور فروش و تعداد نسخ آن و توزیع نسخ را شرح دهید.
- ۴- چند نوع هزینه‌های مستقیم و عمومی دوایر را نام ببرید.
- ۵- مبنای تسهیم هزینه‌های عمومی را با چند مثال مختلف بیان نمایید.
- ۶- فرق دفتر کل و دفتر معین را شرح دهید.

- ۱- کدامیک از گزینه‌های زیر صحیح است :
- الف - دواير در سطح شهر پراکنده‌اند. ب - دواير در زیر یک سقف هستند.
- ج - دواير در سطح کشور پراکنده‌اند. د - دواير مانند شعب هستند.
- ۲- کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح نیست : خرید از فروشگاههای دارای دواير باعث می‌شود :
- الف - در وقت صرفه‌جویی شود. ب - در رفت و آمد صرفه‌جویی شود.
- ج - هزینه خرید کالا کمتر شود. د - کنترل فروشگاه مشکل شود.
- ۳- کدام یک از مبناهای زیر مبنای مناسبی برای تسهیم هزینه نظافت است :
- الف - مساحت دواير ب - کارکنان دواير
- ج - فروش دواير د - خرید دواير
- ۴- کدام یک از مبناهای زیر برای تسهیم هزینه برق مصرفی دواير مناسب نیست :
- الف - مساحت دواير ب - تعداد روشنایی دواير
- ج - تعداد کارکنان دواير د - میزان برق مصرفی دواير
- ۵ - برای ثبت در دفتر معین باید اقلام را ... منتقل کرد.
- الف - از سند حسابداری ب - از دفتر روزنامه
- ج - از دفتر کل د - از کارت معین

مسائل

۱-۸- فروشگاه شادی که دارای سه دایره فروش الف و ب و ج است اطلاعات زیر را که از دفتر معین استخراج شده است ارائه می‌نماید :

شرح	دایره الف	دایره ب	دایره ج	جمع
موجودی کالا در اوّل دوره	۱,۳۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۲۰۰,۰۰۰	۵,۵۰۰,۰۰۰
موجودی کالا در پایان دوره	۴۰۰,۰۰۰	۲,۷۰۰,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰	۴,۸۰۰,۰۰۰
خرید کالا	۷,۰۰۰,۰۰۰	۱۲,۲۰۰,۰۰۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۳۳,۲۰۰,۰۰۰
برگشت از خرید	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	-	۱,۷۰۰,۰۰۰
فروش کالا	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۱۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۴,۱۰۰,۰۰۰
برگشت از فروش	-	۱۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰
هزینه حقوق کارکنان	۸۰۰,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰
هزینه اجاره محل				۵,۰۰۰,۰۰۰
سایر هزینه‌ها				۲,۰۰۰,۰۰۰

مبنای تسهیم هزینه‌های اجاره محل مساحت دواير (بترتيب ۵۰ و ۷۰ و ۸۰ مترمربع) بوده و مبنای تسهیم سایر هزینه‌ها، هزینه حقوق کارکنان است.

مطلوب است:

الف- تسهیم هزینه‌ها ب- تهیه صورت سود و زیان به شکل ستونی
 ۲-۸- فروشگاه آشنا با فعالیت در ۳ دایره، به ترتیب دایره فروش لابیات، دایره فروش مواد پروتئینی و دایره فروش خواروبار در آغاز دی ۹X افتتاح شده (کلید دریافتها و پرداختها از طریق بانک صورت گرفته) است. عملیات زیر در دی ماه ۹X انجام گرفته است:

- ۱/۹/۱۰X واریز ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال سرمایه به حساب بانک
- ۲/۹/۱۰X پرداخت اجاره محل به مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال برای سه ماه طی چک شماره ۱۰۰۲
- ۳/۹/۱۰X خرید ۱,۳۰۰,۰۰۰ ریال اثاثه به طور نسیه از آقای ممتاز
- ۵/۹/۱۰X خرید کالا برای دایره خواروبار به مبلغ ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۳
- ۷/۹/۱۰X خرید کالا برای دایره لابیات به مبلغ ۸۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۴
- ۱۰/۹/۱۰X خرید کالا برای دایره مواد پروتئینی به مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۵
- ۱۲/۹/۱۰X فروش کالا توسط دایره خواروبار به مبلغ ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال به طور نسیه
- ۱۵/۹/۱۰X فروش کالا توسط دایره لابیات به مبلغ ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال به طور نقد
- ۱۷/۹/۱۰X فروش کالا توسط دایره مواد پروتئینی به مبلغ ۷۰۰,۰۰۰ ریال به طور نقد
- ۲۸/۹/۱۰X پرداخت هزینه حقوق کارکنان دواير به مبلغ ۱,۳۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۶
- ۳۰/۹/۱۰X پرداخت هزینه‌های عمومی دواير به مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۷

مطلوب است:

- الف- ثبت دفتر روزنامه و ثبت اصلاحی اجاره محل در ۳۰/۹/۱۰X
- ب- ثبت دفتر کل (به شکل T)
- ج- ثبت دفتر معین (حسابهای خرید، فروش دواير به تفکیک به شکل T)
- د- تهیه تراز آزمایشی از دفتر کل و دفتر معین
- ه- تهیه صورت سود و زیان برای دیماه ۹X۱۳ (موجودی کالای پایان دوره صفر است)

جدول راهنمای تسهیم هزینه‌ها	اجاره / سطح زیربنا	حقوق / درصد	هزینه‌های عمومی / نسبت
دایره فروش لابیات	۱۸ مترمربع	۳۶	۲
دایره فروش مواد پروتئینی	۲۰ مترمربع	۳۶	۳
دایره فروش خواروبار	۲۲ مترمربع	۳۰	۵

۳-۸- در ۹/۱۲/۲۹ X مانده‌های زیر از دفاتر فروشگاه تعاونی مصرف کارکنان تهیه شده است. (ارقام به هزار ریال)

شرح	دایره لوازم التحریر	دایره پوشاک	دایره لوازم ورزشی	جمع
موجودی کالا در ۱/۱	۱,۸۰۰	۱,۵۰۰	۱,۴۰۰	۴,۷۰۰
موجودی کالا در ۱۲/۲۹	۹۰۰	۸۰۰	۶۰۰	۲,۳۰۰
خرید کالا طی دوره	۸,۰۰۰	۶,۰۰۰	۱,۳۰۰	۱۵,۳۰۰
فروش کالا طی دوره	۱۲,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۷,۰۰۰
هزینه حقوق	۲۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۶۰۰
هزینه اجاره				۱,۰۰۰
هزینه نظافت				۲۰۰
هزینه غذاخوری				۱۵۰

سایر اطلاعات:

مساحت (مترمربع)	دایره لوازم التحریر	دایره پوشاک	دایره لوازم ورزشی
تعداد کارکنان	۳	۲	۱

مطلوب است: تهیه صورت سود و زیان برای سال X۹.

بحث کنید

مدیر یک فروشگاه قصد دارد براساس عملکرد دواير به مدیران آنها پاداش دهد. با توجه به مثال فروشگاه اکبری به نظر شما برای تصمیم‌گیری باید به چه عواملی توجه کرد؟